

Forslag

til

Lov for Grønland om erhvervsmæssig uddannelse.

Fremsat den 11. november 1970 af *ministeren for Grønland*.

§ 1. Lovens formål er at søge gennemført erhvervsmæssige uddannelsesforanstaltninger, som svarer til den tekniske udvikling og forholdene på arbejdsmarkedet.

§ 2. For at fremme lovens formål opretter ministeren for Grønland en direktion bestående af landshøvdingen over Grønland som formand, skoledirektøren for Grønland, arbejds- og socialdirektøren for Grønland samt et medlem udpeget af Grønlands Arbejder-Sammenslutning, et medlem udpeget af fiskeri- og fangerorganisationerne i Grønland, et medlem udpeget af arbejds-giverne i Grønland og et medlem udpeget af Grønlands landsråd. Der udpeges tillige stedfortrædere for de fire sidstnævnte medlemmer.

Stk. 2. Direktionen fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 3. Til varetagelse af det daglige arbejde ansætter ministeren efter indstilling fra direktionen en direktør. Direktøren er tillige sekretær for direktionen.

Stk. 4. Efter indstilling fra direktionen kan ministeren ansætte konsulenter til at bistå direktionen, give undervisning og vejledning til private erhvervsdrivende, som allerede er etablerede, eller som agter at etablere sig.

§ 3. Det påhviler direktionen i enhver henseende at udfolde bestræbelser for at tilvejebringe og ajourføre uddannelsesforanstaltninger i overensstemmelse med det i § 1 angivne formål.

Stk. 2. Direktionen skal følge udviklingen af erhvervsuddannelserne, planlægge og koordinere erhvervsuddannelsesforanstalt-

ningernes gennemførelse og vurdere disses effektivitet. Direktionen kan behandle alle spørgsmål, der er af betydning for erhvervsuddannelserne i Grønland, kan nedsætte udvalg til behandling af særlige spørgsmål, og kan indhente oplysninger hos myndighederne og indkalde sagkyndige til sine forhandlinger. Direktionen skal én gang om året afgive beretning om sin virksomhed vedrørende uddannelserne og om forløbet af de iværksatte uddannelser.

Stk. 3. Efter indstilling fra direktionen kan ministeren træffe bestemmelse om, at enkelte uddannelser helt eller delvis falder uden for direktørens område.

Stk. 4. Alle former for uddannelsesforanstaltninger, der helt eller delvis agtes iværksat for offentlige midler, skal anmeldes for direktionen. Anmeldelsen skal indeholde en kort redegørelse for foranstaltningens formål og indhold.

§ 4. Det påhviler direktøren at udarbejde årlige budgetforslag og føre budgetkontrol samt påse, at vedtagne uddannelsesforanstaltninger iværksættes og gennemføres, og i øvrigt føre tilsyn hermed.

§ 5. Deltagelse i uddannelsesforanstaltninger, der er omfattet af loven, er vederlagsfri.

Stk. 2. Ministeren kan efter indstilling fra direktionen bestemme, at deltagerne skal afkræves hel eller delvis betaling for de undervisningsmidler, der bliver deres ejendom.

Stk. 3. Vejledning i medfør af § 2, stk. 4, er vederlagsfri.

Min. f. Grønl. j. nr. 1271-00.

91 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev. lovforslag).

§ 6. Til deltagerne kan der ydes fri befordring til og fra uddannelsesstedet og det fornødne til dækning af opholdsudgifter efter regler fastsat af ministeren.

§ 7. Deltagere i de af loven omfattede uddannelsesforanstaltninger, der finder sted som dagskole, kan få hel eller delvis godtgørelse for tab af indtægter eller mistede arbejdsmuligheder efter regler fastsat af ministeren.

§ 8. Ministeren bemyndiges til at yde lån og stipendier til uddannelse til personer, som ikke kan opnå støtte efter §§ 6 og 7.

§ 9. Udgifter til foranstaltninger i medfør af loven afholdes af statskassen.

§ 10. Loven træder i kraft den

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Gennem de senere år har der været gjort en meget stor indsats for at udbygge Grønland, og det grønlandske samfund er nu på vej til at blive et moderne samfund. En nødvendig forudsætning for, at et sådant samfund kan fungere, er, at befolkningen er veluddannet til at varetage samfundets forskellige funktioner, og hovedformålet med dette lovforslag er derfor at give den grønlandske befolkning de bedste muligheder for at få en erhvervsuddannelse, hvorved den kan kvalificere sig til at bestride stillinger og arbejdspladser, som hidtil har været besat af udsendt arbejdskraft. Dette forhold udelukker dog ikke, at også tilvandrede danske kan modtage uddannelse i henhold til loven.

Lovforslaget medfører ikke, at uddannelsesforanstaltninger udelukkende skal etableres i Grønland. Hvis tekniske, økonomiske, undervisningsmæssige, pædagogiske eller andre årsager bevirker, at uddannelsesforanstaltninger bedst foregår uden for Grønland, eller udelukker, at de kan foregå i Grønland, skal disse kunne iværksættes uden for Grønland i henhold til loven. Det grønlandske uddannelsesapparat har for tiden kun en begrænset kapacitet og må trods planer om udbygning forventes at have det i årene fremover.

Administrationen af erhvervsuddannelser i Grønland har hidtil for størstedelens vedkommende været varetaget af skoledirektionen for Grønland, hvis hovedopgave i henhold til skoleloven for Grønland af 10. maj 1967 er den stæd lige ledelse af skolevæsenet i Grønland.

Skoledirektionen har ikke efter skoleloven pligt til at medvirke inden for erhvervsuddannelsesområdet, men i tidens løb har der udviklet sig den praksis, at meget væsentlige opgaver inden for dette område har været varetaget af skoledirektionen.

Ved sammensætningen af skoledirektionen er der også alene taget hensyn til dennes virksomhed som ledelse af folkeskolen og aften- og ungdomsskolen og ikke til det erhvervsuddannende. Skoledirektionen består af: landshøvdingen som formand, landsprovsten for Grønland, 2 af landsrådet valgte medlemmer, hvoraf det ene medlem skal have særligt kendskab til folkeoplysningen, samt skoledirektøren, der er forretningsfører for skoledirektionen.

Udviklingen af skoledirektionens hovedvirksomhed som ledelse af skolevæsenet kræver en meget stor indsats fra direktionens side, bl. a. på grund af den store udbygning af skolevæsenet i Grønland i henhold til ovennævnte lov.

Samtidig er der sket en voldsom udvikling inden for erhvervsuddannelserne i Grønland ikke mindst på grund af de store årgange, der fødtes i 1950'erne, og som nu skal have erhvervsuddannelser.

Denne udvikling har medført, at skoledirektøren nødvendigvis måtte aflastes for virksomheden med administrationen af erhvervsuddannelserne. Der er derfor etableret et særligt erhvervskontor under skoledirektøren til specielt at varetage erhvervsuddannelserne. Lederen af denne afdeling er allerede ansat. Det er tanken, at dette erhvervskontor nedlægges, når der ansættes en direktør med det fornødne personale.

Omfanget af de byrder, der for tiden påhviler og fremover vil påhvile myndighederne i forbindelse med erhvervsuddannelserne i Grønland, får man indtryk af ved at se på udgifterne, der er forbundet med erhvervsuddannelserne i dag og en årrække frem.

For indeværende finansår er der på finanslovskonto 5.02. Faglig undervisning i Grønland, bevilget 6.340.000 kr. til drift og tilskud, og på konto 5.13. Andre uddannelsesudgifter i Danmark, 1.900.000 kr. til tilskud og lån.

Budgetforslagene for de følgende år:

	1971-72 mill. kr.	1972-73 mill. kr.	1973-74 mill. kr.
konto 5.02: drift....	6,4	7,1	7,8
tilskud..	1,9	2,0	2,1
i alt....	8,3	9,1	9,9
konto 5.13: tilskud..	2,0	2,1	2,2
lån.....	0,6	0,7	0,8
i alt....	2,6	2,8	3,0

Efter et skøn over de årlige udgifter til drift af uddannelsesvirksomheden inklusive studielån påregnes disse udgifter at ville stige fra ca. 8 mill. kr. i 1970 (ca. 11 mill. kr. i 1971) til ca. 15 mill. kr. i 1975 og derefter til ca. 23 mill. kr. i 1980 og ca. 30 mill. kr. i 1985.

Udgifterne i forbindelse med erhvervsuddannelsen i Grønland er afhængig af mange faktorer, bl. a. antallet af uddannelsessøgende, målsætningen for erhvervsuddannelsen, erhvervslivets behov og de uddannelsessøgendes interesse og uddannelsesvalg. Ved vurderingen af disse faktorer forekommer der betydelig usikkerhed — især ved de 2 sidstnævnte faktorer. Hertil kommer, at man ikke kan bygge meget på erfaringerne fra 1960erne, idet denne periode har været præget af midlertidige nødarrangementer og tillæring af voksen arbejdskraft.

Dette skøn er foretaget under forudsætning af, at uddannelsesudgifterne pr. person stort set er lige store i Grønland og Danmark og i øvrigt på basis af det forventede totale antal elevmåneder i Grønland og Danmark tilsammen: Det er antaget, at udgiftsstigningen vil svare til stigningen i antal elevmåneder, d.v.s. ca. 50 pct. for 1971-75, ca. 50 pct. for 1976-80 og ca. 25 pct. for 1981-85. I disse driftsudgifter er medregnet den del af støtte under uddannelse i Danmark, der ydes som lån. Endelig er det forudsat, at den hidtidige udgiftsfordeling mellem Ministeriet for Grønland og de øvrige ministerier, for så vidt angår udgifterne ved uddannelse af grønlændere i Danmark, opretholdes, således at tallet kun omfatter de forventede udgifter over Ministeriet for Grønlands budget. Det må dog påregnes, at de udgifter, der afholdes af de øvrige ministerier, efterhånden vil blive søgt overflyttet til Ministeriet for Grønland.

Foranlediget af disse forhold har Ministeriet for Grønland nøje gennemgået de faglige uddannelser i Grønland. Drøftelser har fundet sted mellem Ministeriet for Grønland og skoledirektionen, og disse har resulteret i enighed om, at den mest hensigtsmæssige måde at skabe tilfredsstillende og

betryggende forhold inden for erhvervsuddannelsesområdet må være, at der i Grønland oprettes en selvstændig direktion med et dertil knyttet direktorat, der udelukkende varetager dette område. En sådan direktion vil kunne følge udviklingen inden for erhvervslivet og planlægge uddannelsesforanstaltninger i overensstemmelse hermed.

Skoledirektionen har over for ministeriet indstillet, at der oprettes en særlig direktion for erhvervsuddannelserne i Grønland, med en kompetence svarende til skoledirektionens, til at forestå disse uddannelser i Grønland i stedet for skoledirektionen, og at direktoratet ledes af en velkvalificeret direktør på linje med de øvrige landsledere i Grønland. Skoledirektionens indstilling, som ministeriet kan tiltræde, begrundes med, at man derved vil få en effektiv administration med de særlige forudsætninger for at påtage sig den meget vigtige udvikling inden for erhvervsuddannelserne i nært samarbejde med de respektive danske myndigheder, som i et vist omfang er andre end de for skoledirektionen naturlige, samt at skoledirektionen og skoledirektøren kan koncentrere sig om arbejdet med udviklingen af det grønlandske skolevæsen.

Med hensyn til de økonomiske konsekvenser af loven bemærkes, at oprettelsen af direktionen med den dertil knyttede direktør og personale ikke vil medføre væsentlige merudgifter for statskassen. Merudgiften, der ikke skønnes at ville overstige 100.000 kr., vil være forskellen mellem lønnen til den kommende direktør og lønnen til den nuværende leder af det under skoledirektøren hørende erhvervsuddannelseskantor, der som tidligere nævnt agtes nedlagt ved direktørens ansættelse, samt lønninger til yderligere 1-2 kontorassistenter.

Det bemærkes, at de tidligere omtalte forventede stigninger af udgifterne til erhvervsuddannelserne i Grønland vil ske, uanset om dette lovforslag vedtages, alene på grund af den almindelige udvikling inden for erhvervsuddannelserne og de nugældende retningslinjer om støtte hertil.

Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

ad § 1.

Hensivningen til den tekniske udvikling og forholdene på arbejdsmarkedet forudsætter nødvendigvis, at direktionen har en meget snæver kontakt til arbejdsmarkedet i Grønland, der er nedsat i henhold til landsrådsvedtægt af 23. november 1967 om oprettelse af en arbejds- og socialdirektion i Grønland. Dette er der taget hensyn til ved direktionens sammensætning, idet både landshøvdingen og arbejds- og socialdirektøren er medlemmer af arbejdsmarkedsrådet i Grønland.

Udtrykket „arbejdsmarkedet“ henviser ikke læne til arbejdsmarkedet i Grønland, men i hele riget. Det er af meget væsentlig betydning, at grønlændere ikke alene uddannes med henblik på udøvelse af erhverv i Grønland, men også uden for Grønland. Arbejdsmarkedet i Grønland er meget følsomt, og det er meget ønskeligt, at der er mulighed for, at eventuel ledig arbejdskraft let kan overføres til Danmark. Med de begrænsede erhvervs-muligheder, der er i Grønland og fremover vil være i Grønland, bør man søge at imødekomme ønsker om uddannelse med henblik på grønlænderes senere erhvervsudøvelse i Danmark.

Lovforslaget sætter ikke nogen grænse for den personkreds, den henvender sig til. Den giver principielt adgang til erhvervsuddannelse for alle, der har fast bopæl i Grønland, både den grønlandske befolkning og tilvandrede ikke-grønlændere. Personer med fast bopæl i riget uden for Grønland kan ikke modtage uddannelse i henhold til lovforslaget.

Lovforslaget bemyndiger ministeren til inden for de årlige bevillingslove efter indstilling fra direktionen at fastsætte nærmere bestemmelser om ydelse af støtte til deltagere i de af direktionen etablerede uddannelsesforanstaltninger. Således indeholder forslaget bestemmelser om, at der skal gives vederlagsfri undervisning, og at der kan ydes frirejser og støtte til opholdsudgifter under uddannelse samt gives godtgørelse for mistede arbejdsindtægter. Disse bestemmelser sigter til kursusvirksomheden inden for den faglige uddannelse.

ad § 2, stk. 1.

Direktionens medlemsantal er begrænset til det mindst mulige, men dens sammensætning gør den egnet til på fuldt betryggende måde at fungere handlekraftigt og effektivt.

Der er 3 fødte medlemmer og 4 valgte. De fødte medlemmer har alle indgående kendskab til uddannelsesområdet. Landshøvdingen er således formand for skoledirektionen og har sæde i arbejds-markedsrådet i Grønland og i arbejds- og social-direktionen. Arbejds- og socialdirektøren har sæde i de to sidstnævnte organer og har den daglige ledelse af arbejds- og socialdirektionen. Skoledirektøren er forretningsførende medlem af skoledirektionen, der hidtil har været taget erhvervsud-dannelserne i Grønland.

De valgte medlemmer repræsenterer arbejds-markedets 2 parter, fiskeri- og fangererhvervet (for tiden KNAPP) samt det lokale folkevalgte styre i Grønland.

I tilfælde af forfald er medlemmerne berettiget til at lade sig repræsentere ved stedfortrædere. Sted-

fortræderne for de 4 udpegede medlemmer udpeges samtidig med medlemmerne. For så vidt angår de 3 fødte medlemmer, gives ingen bestemmelse om udpegelse af stedfortrædere, da disse 3 medlemmer ikke er medlemmer på grund af deres person, men som repræsentant for institutionen. Disse medlemmer kan lade institutionen repræsentere ved en i institutionen ansat person.

ad § 2, stk. 3.

Direktionens daglige arbejde kræver et sekretariat, der forestås af en leder, direktøren. Denne må have erfaring i erhvervslivets problemer, herunder lærlingelovens område, og være i besiddelse af pædagogisk og administrativ indsigt.

Personalet til sekretariatet påregnes overtaget fra det under skoledirektøren værende erhvervs-kontor, der nedlægges ved etableringen af erhvervs-direktoratet i Grønland.

ad § 2, stk. 4.

Det er betydningsfuldt, at der ved siden af personalet til det egentlige sekretariatsarbejde kan ansættes konsulenter, der har specielt kendskab til de enkelte erhvervsgrøne og undervisningsmæssige spørgsmål. Hensigten med denne bestemmelse er at skabe mulighed for at yde en effektiv indsats specielt for den grønlandske befolkning således, at den bliver i stand til at klare sig i erhvervslivet i konkurrencen med tilvandrede danske, der hidtil i det væsentlige har været de dominerende på næsten alle områder i det grønlandske erhvervsliv. Hovedårsagen til dette forhold er, at den lokale befolkning næsten helt mangler erfaring inden for moderne erhvervsliv og ikke har haft nogen mulighed for at indleve sig deri. Støtte fra ansatte konsulenter skal også kunne ydes tilvandrede erhvervsdrivende i Grønland, men bestemmelsens formål er først og fremmest ment som en hjælp til den grønlandske befolkning, og dette må der ved administrationen af konsulenternes virksomhed tages hensyn til.

Bestemmelsen om ansættelse og anvendelse af konsulenter skal ikke udelukke anvendelse af den danske lovgivning om konsulentordninger, men er ment som et arrangement, der virker ved siden af denne.

ad § 3, stk. 1.

Direktionen skal drage omsorg for, at planlagte uddannelsesforanstaltninger bekendtgøres i videst muligt omfang for befolkningen, at der gives fyldige oplysninger om uddannelsernes indhold og formål, og at der i det hele taget sikres, at de etablerede uddannelser får størst mulig søgning og anerkendelse af arbejdere og arbejdsgivere.

ad § 3, stk. 2.

Direktionens årlige beretning skal indeholde fyldige oplysninger om de enkelte uddannelsesforanstaltningers forløb, om hvad der er foretaget for at give disse størst mulig søgning, og en vurdering af hvor stort et udbytte deltagerne skønnes at have fået. Beretningen fra Centralfagskolen i Godthåb optages i direktionens beretning.

ad § 3, stk. 3.

Bestemmelsen gør det muligt, at særlige uddannelsesområder kan henlægges under andre myndigheder, som de har en ganske særlig tilknytning til. Bestemmelsen er formålstjenlig for så vidt angår enkelte uddannelser, men den bør kun anvendes i særlige undtagelsestilfælde. Sådanne særlige uddannelser vil fortsat henhøre under erhvervsdirektionen; det er kun direktørens område den undrages, dog således, at direktøren også i disse særlige tilfælde virker som sekretær for direktionen.

ad § 3, stk. 4.

Anmeldelsespligt for kurser og lignende, der arrangeres af institutioner og organisationer og lignende for disses eget personale for offentlige midler, er nødvendig for, at direktionen kan få et samlet overblik over det offentliges uddannelsesvirksomheder i Grønland og derved få mulighed for at koordinere uddannelsesforanstaltninger. For at anmeldelsen skal have reel betydning for direktionen, må der i hovedtræk redegøres for foranstaltningernes formål og indhold.

ad § 4.

I henhold til § 2, stk. 2, er direktøren den daglige leder af direktionens praktiske virksomhed, og § 4 er en fremhævelse af de vigtigste opgaver, direktøren er ansvarlig for. Bestemmelsen er ikke udtømmende, og yderligere opgaver kan pålægges ham.

ad § 5.

Undervisningen ved uddannelsesforanstaltningerne, der iværksættes af direktionen, er vederlagsfri, idet staten afholder disse udgifter.

Adgang til at deltage i foranstaltningerne er åben for alle, jfr. bemærkningerne til § 1.

Bestemmelsen om deltagernes mulighed for at erhverve de anvendte undervisningsmidler til ejendom er meget betydningsfuld, idet f. eks. lærebøger senere under udøvelse af erhvervsarbejde kan anvendes som håndbøger.

ad § 6.

Fri befordring har hidtil været ydet til deltagere i faglige kurser såvel i som uden for Grønland. Bestemmelsen åbner adgang til også at yde frirejse til lærlinge, der skal tiltræde en læreplads på et andet sted i Grønland end hjemstedet, således at lærlinge, der uddannes i Grønland ligestilles med lærlinge, der får deres uddannelse i Danmark, idet disse ifølge praksis får rejsen betalt af staten. Der er behov for ydelse af interne frirejser i Grønland, da transportudgifterne grundet de store afstande er ret betydelige. For uddannelser, der strækker sig over flere år, kan der ydes enkelte ferierejser til hjemmet.

Opholdsudgifter er udgifter til kost, logi, evt. sygekasse, nødvendig beklædning og rimelige lompepenge. Udgifter til kost og logi under uddannelse har hidtil i vidt omfang været ydet i form af frit ophold med kost, evt. mod en beskednen betaling på 4-5 kr. pr. dag for ikke-forsørgere.

Personer, der oppebærer løn under uddannelsen, må normalt selv afholde udgifterne til opholdet. Statsansatte personer, der er forsørgere, ydes i henhold til hidtidig praksis fuld løn fra den pågældende institution under deltagelse på kurser og lignende med en varighed op til 1 år. Det samme er tilfældet for statsansatte ikke-forsørgere, når opholdsudgifterne andrager væsentlige beløb.

ad § 7.

For at fremme grønlandernes muligheder for at uddanne sig må der ydes godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste eller mistede arbejdsmuligheder efter regler, der svarer til de danske regler om sådan godtgørelse til ufaglærte arbejdere, der deltager i visse kurser. Grønlandere, der deltager i sådanne kurser i Danmark, oppebærer godtgørelse efter de danske regler. For tilsvarende kurser afholdt i Grønland ydes også godtgørelse. På grund af de normalt langvarige rejser i Grønland og fra og til Grønland er det nødvendigt, at godtgørelse også ydes i rejseperioden. Personer, der oppebærer fuld løn under deltagelse i et kursus, kan ikke ydes godtgørelse.

Godtgørelsen bør være den samme, hvad enten uddannelsen sker i Danmark eller i Grønland, da det er den samme tabte fortjeneste i Grønland, der skal kompenseres, og omkostningerne til deltagernes fornødenheder under uddannelsestiden er i det væsentlige lige store i Danmark og Grønland.

ad § 8.

Med henblik på de mere individuelt prægede uddannelser som boglig uddannelse og lærlinguddan-

nelse har lovforslaget åbnet adgang til, at der i lighed med principperne, der gælder for Ungdommens Uddannelsesfond (Statens Uddannelsesstøtte), kan ydes stipendier og lån til disse. En sådan bestemmelse er allerede gennemført for så vidt angår uddannelser, der gives uden for Grønland, ved ministeriets bekendtgørelse af 11. september 1968 om statsstøtte til personer hjemmehørende i Grønland til uddannelse i den øvrige del af riget. Bekendtgørelsen er udstedt i henhold til følgende tekstanmærkning på finansloven:

„Ministeren for Grønland bemyndiges til af de midler, der bevilges på de årlige finanslove, at yde

stipendier og lån til uddannelse i den øvrige del af riget. De nærmere regler fastsættes af ministeren for Grønland.“

Ved bekendtgørelsen nedsattes et stipendieudvalg i Danmark til at administrere denne støtteordning. Vedtages dette lovforslag, bør hjemmel for denne bekendtgørelse overføres til loven, hvilket ikke vil være til hinder for, at det nedsatte stipendieudvalg fortsætter i Danmark som hidtil. Bestemmelsen giver adgang til, at en tilsvarende støtteordning indføres for uddannelser, der foregår i Grønland.